

Ciekawe zbiory (1)

Kolczaste hobby

Co zrewolucjonizowało gospodarkę Dzikiego Zachodu; maszyna parowa, słynny colt, a może coś innego? Zdaniem amerykańskich farmerów i sporej grupy kolekcjonerów był to... drut kolczasty. C.W. Smith z Oklahoma City zdołał zgromadzić grubo ponad 1500 rodzajów drutu kolczastego. Ozdobą jego kolekcji było „kolczaste” cacko, wyprodukowane w 1853 r. w teksaskim mieście Austin. Niespełna półmetrowy kawałek kolczastego drutu już 35 lat temu wyceniono na 5 tys. dolarów. Do dzisiaj jego wartość wzrosła wielokrotnie. Kolczaste hobby poza Stanami Zjednoczonymi popularne jest także m.in. w Wielkiej Brytanii i dalekiej Australii. Dlatego też nie dziwi, że w Sydney, australijskiej metropolii, awangardowi muzycy zespołu Kronos Quartet w 2009 r. w gmachu tamtejszej opery zagrali kwartet smyczkowy na druty kolczaste, który zamówili u znanego kompozytora Jona Rose’a.

Fragment drutu kolczastego z Twierdzy Przemyśl, ok. 1895-1910 r., produkcji jednego z zakładów na terenie Austro-Węgier

Janusz Motyka

Turistické známky (turystyczne znaczki)

Wstęp

Jak to się stało, że zwykłe drewniane krążki z wypalonym, jak za dawnych czasów, obrazkiem, nie tylko zawałdnęły turystycznymi Czechami, ale z energią zaczynają podbijać świat? Przecież idea upamiętniania zwiedzonych miejsc i kolekcjonowanie dowodów swojego pobytu w nich istnieje od dawna. A jednak sukces, który odniosły w czasie trzynastu zaledwie lat *turistické známky* z pewnością przekroczył nawet oczekiwania ich twórców.

Geneza czeskich znaczków turystycznych i zasady zdobywania

Czeskie znaczki turystyczne (*turistické známky*) to drewniane, okrągłe krążki o średnicy 6 cm. Drewno, z którego znaczki są wykonane, nie jest niczym barwione, a rysunek na krążku jest wypalany. Przyjęto zasadę, że obie strony: awers i rewers, przedstawiają to samo. Inną zasadą jest to, że raz przydzielony danemu obiektowi rysunek nie jest zmieniany, ale tutaj już są wyjątki, o czy będzie mowa nieco dalej. Trzeba przyznać, że jakkolwiek twórcy całego systemu są niezwykle konsekwentni w działaniu, życie zmusiło ich do kilku ustępstw typu: przydzielenie numeru zarezerwowanego dla jednego obiektu innemu miejscu czy zmiana rysunku na krążku.

Znaczki turystyczne są z jednej strony pamiątką zwiedzenia jakiegoś konkretnego obiektu, z drugiej – potwierdzeniem pobytu w danym miejscu. Kolejna zasada jest taka, że znaczek można kupić tylko w konkretnym obiekcie lub w jego najbliższej okolicy, jeżeli zakup na miejscu jest niemożliwy. W początkowym

okresie, kiedy znaczki liczyło się w dziesiątkach czy pierwszych setkach, zasada ta była przestrzegana bardzo konsekwentnie. Dzisiaj, z różnych względów, pewnie trochę już niezależnych od twórców gry, odstępstwa od reguły są coraz częstsze. Zwłaszcza lokalne centra informacji turystycznej w miejscowościach mają często znaczki z najbliższej okolicy. Na przykład, w miejscowości Moravská Třebová można kupić sześć plaketek: dwie z samego miasta i cztery z bliższej i nieco dalszej okolicy. Trudno jest jednoznacznie ocenić, czy możliwość kupienia znaczków poza głównym obiektem jest „honorowa”, czy powinno się traktować zasadę bardzo rygorystycznie. Rozwój idei, a co za tym idzie – wzrost liczby krążków do prawie 2000, spowodował, że prawo do znaczka mają takie miejsca, gdzie najzwyczajniej w świecie nie ma możliwości ich kupienia. Pozostając przy miejscowości Moravská Třebová – gdyby nie infocentrum turysta nie kupiłby znaczka z rozhledny Pastýřka (wieży widokowej na grzbiecie nad miastem) z prostego powodu, wstęp jest wolny, a wokół wieży nie ma nic. Ale już w przypadku ruin zamku Cimburk (parę kilometrów od Moravské Třebové) sytuacja jest zupełnie inna. Ruiny leżą bezpośrednio nad małą miejscowością Městečko Trnávka i tam, w dwóch miejscach znaczek można kupić.

Rohledna Pastýřka – gdzie kupić znaczek?

Znaczki turystyczne są numerowane, reprezentują typy obiektów tak różnych, jak zamki, zabytki techniki, ogrody zoologiczne, wieże widokowe, parki narodowe czy pasma górskie. Taka też była początkowa koncepcja twórców systemu, poszczególne typy obiektów miały mieć zbliżoną do siebie numerację. Na przykład, dla zamków i pałaców zarezerwowano numery w trzeciej setce. Tylko że nikt jakby nie przewidział żywiołowego rozwoju gry i tego, że błyskawicznie sto miejsc zostanie zajęte, a zamków Czesi mają kilkakrotnie więcej. Podobna sytuacja była z matecznikiem znaczków (wszystko zaczęło się w Rýmařově), czyli Jesionikami. Pierwszych dziesięć krążków reprezentowało właśnie ten region, ale obiektów przybywało i najmłodszy jesenicki nosi numer 1950 – z typowym czeskim poczuciem humoru jest to niezwykle ciekawy obiekt (każdy musi sam to zobaczyć) – bar leśny w miejscowości Horní Lipová.

Zaczął się to wszystko w 1999 r. Pierwszych dziesięć znaczków reprezentowało Jesioniki – były to: nr 1 Praděd, nr 2 Chata Ovčárna, nr 3 Karlova Studánka, nr 4 vrch Šerák, nr 5 Červenohorské sedlo, nr 6 Malá Morávka – Karlov, nr 7 Rejvíz, nr 8 Horská chata Švýcarsna, nr 9 Ramzová i nr 10 Horská chata Alfrédka. Wyraźnie więc widać, że koncepcja systemu zakładała regionalne rozłożenie znaczków, co było już w późniejszym okresie niemożliwe. Nic dziwnego, najnowsze statystyki wykazują pojawienie się odznaki nr 1978 – wieża widokowa (rozhledna) Strupčice koło miejscowości Chomutov, a kampania znaczkowa

Znaczek z nalepką

stale się rozwija. Rozwija się zresztą w takim tempie, że jej szefowie musieli ograniczyć tworzenie nowych znaczkowych miejsc i od pewnego czasu każdy „kandydat” poddany jest demokratycznemu głosowaniu kolekcjonerów. Proponowana lokalizacja jest dostępna w internetowym głosowaniu przez piętnaście dni. Po tym terminie zostaje podjęta jedna z trzech decyzji: znaczek będzie wykonany, nie będzie wykonany, zdecyduje się o wykonaniu później. Oczywiście werdykty podejmowane w taki sposób mogą czasami wydawać się kontrowersyjne, internauci nie zatwierdzili na przykład kandydatury Muzeum w Ostrawie, natomiast zdecydowaną większością głosów poparli przyznanie znaczka dla punktu styku granic Czech, Austrii i Niemiec. Wydaje się jednak, że o to właśnie chodziło, na decyzje powinni mieć wpływ zbieracze, to dla nich jest cała akcja. Organizatorzy zastrzegli sobie zresztą prawo weta wobec wyniku głosowania i rzadko, bo rzadko, z niego korzystają przyznając znaczek obiektowi „przegrانemu” w wyborach internautów.

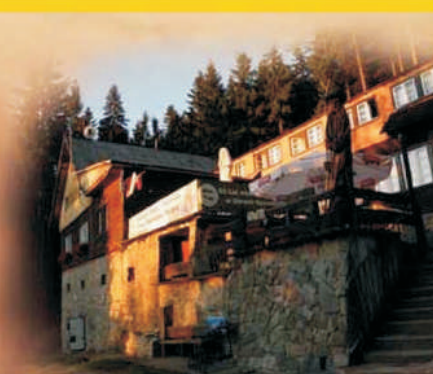
W tym samym 1999 r. rozpoczęto wydawanie tzw. *výročních turistických znamek*. Są to nienumerowane, okolicznościowe znaczki tworzone dla różnych, mniej lub bardziej ważnych imprez i uroczystości turystycznych typu: zimowy biwak, zlot turystyczny, jubileusz sławnego człowieka itp. W pierwszej dziesiątce znalazły się takie okolicznościowe znaczki, jak:

- nr 1 – 25. mohelnický dostavník 1999 – festiwal muzyki country i folk w Mohelnicach,
- nr 2 – Indiana Jones 1999 - 2. Ročník – Mistrzostwa Europy w tradycyjnych kowbojskich konkurencjach (władanie długim biczem, rzut lassem itp.,
- nr 4 – Náměšťská placka 2000 – festiwal country i rockowy w miejscowości Náměšť nad Oslavou,
- nr 6 – Hefaiston 2000 – Festiwal tradycyjnej sztuki kowalskiej na zamku Helfštyň,
- nr 7 – Pochod Praha Prčice XXXV. ročník 20 – marsz długodystansowy.

Sam znaczek też się zmieniał. Wprawdzie pozostał sześciocentymetrowym krążkiem, ale zmieniał się wygląd kuponu z numerem. Początkowo była to skromna karteczka z numerem znaczka i symbolem całego systemu. Wraz z wzrostem popularności akcji zmieniał się także wygląd kuponu. Skromną metkę zastąpił okrągły, elegancki kartonik wielkości samego krążka, a w 2010 r. dołączona została samoprzylepna miniaturka znaczka, pozwalająca na wykorzystanie jego wizerunku na przykład do wklejenia w notatniku, katalogu, czy też do nalepienia na ramie roweru.

*Cdn.
Piotr Staniów*

**Górski Dom Turysty
"Pod Biskupią Kopą"**
48-267 Jarnońtówek 211
tel. 077/439-75-84
www.biskupiakopa.pl
e-mail: biskupiakopa@wp.pl

**Górski Dom Turysty „Pod Biskupią Kopą” jest jedynym takim obiektem na Opolszczyźnie, umiejscowionym na zboczu najwyższej góry w regionie.
Na szczycie znajduje się murowana wieża widokowa.**

- Dysponujemy:
 - bazą noclegową na 50 miejsc;
 - salą restauracyjną z barem i kominkiem;
 - salą konferencyjną – świetlicą;
 - grillem i miejscem na ognisko.
- Oferujemy:
 - smaczną domową kuchnię;
 - organizację imprez sylwestrowych, karnawałowych, walentynkowych itp.;
 - pobyty wypoczynkowe;
 - obsługę grup zorganizowanych.

Szczególną ofertę kierujemy do szkół w zakresie organizacji zajęć edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży.